

Tři vědkyně z Akademie věd získaly cenu L'Oréal-UNESCO Pro ženy ve vědě

13.6.2024 - Leona Matušková | Akademie věd České republiky

Podíl žen ve vědeckém výzkumu v České republice je stále velmi nízký, dosahuje pouhých 28 procent. „S cílem vyvážit nerovnoměrné zastoupení pohlaví a vytvořit prostředí, které reflektuje plný potenciál vědeckých kapacit, investujeme finančně a mediálně do podpory žen ve vědě pomocí našeho talentového programu. Tímto krokem usilujeme o vyváženější a inkluzivnější výzkumnou komunitu, což přinese prospěch nejen samotným ženám, ale celé společnosti,“ říká generální ředitelka společnosti L'Oréal Česká republika Brigitte Streller. Oceněné ženy získají finanční odměnou 200 tisíc korun

Laureátkami 18. ročníku talentového programu L'Oréal UNESCO Pro ženy ve vědě jsou:

Mikrobioložka Kateřina Kopalová z katedry ekologie Přírodovědecké fakulty UK a Botanického ústavu AV ČR

Zabývá se sladkovodními řasami rozsivkami, konkrétně z oblasti Antarktidy. Ty zde tvoří základ místních potravních sítí a díky svým specifickým vlastnostem slouží často jako vynikající bioindikátory životního prostředí. Jejich studium tak přispívá k lepšímu poznání taxonomie, ekologie, evoluce a biogeografie mikroorganismů. Díky vzorkům křemičitých schránek dokáže Kateřina i z mrtvých organismů popsat dobu a charakter prostředí, ve kterém žily. Při postupujícím odledňování antarktické oblasti se tak svou prací snaží odhadnout, jak by oblast mohla vypadat v budoucnu. Výsledky jejích studií se zmiňují v mnoha vědeckých publikacích a za svou činnost získala kromě mezinárodních ocenění i prestižní Bolzanovu cenu UK.

Mikrobioložka Kateřina Kopalová pravidelně cestuje do antarktického terénu, aby v něm studovala sladkovodní mikroskopické řasy – rozsivky.

Krystalografka Monika Kučeráková z Fyzikálního ústavu AV ČR

V rámci své specializace se věnuje analýze monokrystalů, tedy složitým materiálům, které se skládají z několika desítek až stovek atomů. K rozluštění jejich krystalové struktury využívá metodu rentgenové difrakce (o této metodě jsme psali v *A / Magazínu* 2/2023). V poslední době se Monika Kučeráková zaměřuje na náročnější klastrové molekuly atomů kovů, např. stříbra nebo mědi. Tyto klastry s vysokým počtem atomů reprezentují nově vznikající materiály, které s sebou nesou mnoho výzev – ať jde o poznání jejich molekulární struktury, fyzikálních vlastností nebo jejich vzájemného vztahu. Za svou práci byla oceněna před dvěma lety Prémii Otto Wichterleho, kterou Akademie věd ČR uděluje talentovaným mladým vědcům a vědkyním.

Monika Kučeráková je matkou čtyř dětí, s manželem vychovávají sedmiletá dvojčata a další dvě děti ve věku pět let a tři roky. „Jestli máte dvě děti, nebo čtyři, zase tak velký rozdíl není. Je ale náročné vždy se znovu vrátit po každém porodu do práce,“ vysvětluje vědkyně v rozhovoru pro web Fyzikálního ústavu AV ČR. Zásadní podíl na tom, že se jí podařilo nepřerušit vědeckou kariéru, má podle ní její manžel. Ten s ní sdílí péči o děti rovným dílem, což umožnilo oběma pokračovat v profesních kariérách. Dokonce společně zvládli i Moničin půlroční postdoktorandský pobyt v zahraničí, který se uskutečnil deset měsíců po porodu třetího dítěte.

Monika Kučeráková se zabývá krystalografií a strukturní analýzou pomocí rentgenové difrakce,

vyřešila stovky krystalových struktur a pomáhá také s rozvojem krystalografického výpočetního systému, programu Jana2020, vyvinutého v oddělení strukturní analýzy ve Fyzikálním ústavu.

Kateřina Sam z Biologického centra AV ČR a Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity

Stěžejní je pro ni téma interakce hmyzožravých predátorů a kořisti a následný dopad jejich vztahů na ekosystémy. Experimentům se věnuje nejen v laboratoři, ale i v terénu na různých místech světa, včetně Papuy-Nové Guineji. Studuje například, jak ptáci utvářejí populace členovců, a naopak, jak společenstva členovců ovlivňují hmyzožravé predátory. Její výzkum zahrnuje rozsáhlé experimenty a simulace v různorodých prostředích, včetně tropických lesů. Svým komplexním přístupem analyzuje možný dopad vymizení hmyzožravých predátorů na ekosystémy, a to i v souvislosti s klimatickými a environmentálními změnami.

V roce 2018 získala prestižní startovací grant Evropské výzkumné rady (ERC) a ve stejném roce Prémii Otto Wichterleho. O její práci jsme si s ní povídali v rozhovoru v časopise *A / Věda a výzkum* 4/2018.

Ekoložka a držitelka ocenění Otto Wichterle Award 2018 Kateřina Sam svým studiem zásadně přispívá k poznatkům o možných důsledcích vymizení predátorů z ekosystémů.

Talentový program L'Oréal-UNESCO Pro ženy ve vědě byl založen v Paříži v roce 1998 za účelem podpory vědkyň. Od svého vzniku se postupně rozšířil do mnoha států světa a vyznamenal více než 4400 žen ze 140 zemí. V České republice byl projekt realizován poprvé v roce 2006 a každoročně oceňuje nadějně vědkyně, vybrané odbornou porotou. Soutěž je zároveň podpořena spoluprací s Akademií věd České republiky. Od zahájení projektu v České republice získalo toto ocenění již padesátka talentovaných vědkyň, jež si mezi sebou rozdělily částku ve výši 11 milionů korun.

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Tri-vedkyne-z-Akademie-ved-ziskaly-cenu-LOreal-UNESCO-Pro-zeny-ve-vede>